

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Martini Lvtheri Piae Ac Doctae Operationes In Dvas Psalmorum Decades

Luther, Martin

Basileae

VD16 L 5540

Qui iurat proximo suo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37005

tra partium virtutes uel pro criminibus accusantur, uel omnia in peiorem partem interpretantur, sicut erudite fingit fabella uulpis & leonis, item lupi & ouis. Itaq; audacis spiritus animosum opus est, honoratos contemnere & contemptos honorare. Sic. j. Reg. ij. Eliseus ad Ioram regē Israel, intrepidus dixit: Quid mihi & tibi est? uiuit dominus in cuius conspectu sto, quia nisi uultum Iosaphat regis Iuda uererer, non attendissem te, nec respexissem.

Audacis spiritus officium.

Qui iurat proximo suo.

Hieronymus: Iurat ut se affligat, & non mutat. Potest quidem hebraicum uerbum, cum sit æqui uocum ad afflictionem & amicum, pro afflictione transferri, sed nostræ translationis sensus magis placet, cum de operibus erga proximum in totum agat, excepto uersu secundo, qui deo operibus, erga seipsum purificandum satis egit. Commune autem hominum uitium tangit, de quo omnes queruntur, scilicet infidelitatem, quod uenit ex radice illa, qua quislibet querit quæ sua sunt, maxime in commercijs & negotijs, sine quibus uita hæc non agitur, ut enim affectus sui comodi est intimus, quæ nemo satis in seipso agnoscit, cum sit astutissimus & dolosissimus, ita arduum & rarum est seruare & non mutare, quod promissum iuratumq; fuerit. Q. si qui etiam seruant, tamen corde non satis prompto seruant, præsertim aridente quopiam quod interim acciderit, uel lucro, uel occasione maioris comodi, quod poenitentiam promissi simul commoueat. Sed esto & hic superet (quantum sine gratia dei natura id non faciat) tamen etiam præsertim gratia pauci superant, si inimico uel iurent coacti, uel interim inimico facto seruare iuramentum debeant. Itaq; nullus filius Adam hoc præceptum implet, & filius dei uix implet, uel potius incipit implere, ideo nullus illorum habitat in tabernaculo dei, cum hic etiam uix habitet, & ut Petrus ait, iustus uix saluabitur.

Infidelitas comunc uitium.

Proinde quisq; sibi caueat ab insulis, immo impijs & hæreticis Decretalibus, tit. de uotis & uoti redemptione, ubi Romanus pontifex, uel potius scriba eius aliquis indoctissimus audet statuere, in manu sua esse, dispensare, & mutare uota & iuramenta, seu (ut quidam mitius loquuntur) declarare quæ sint & non sint uota, dicens contra expressum textum Deut. xxij. eum uoti transgressi reum non esse, qui mandato Romani pontificis implere distulerit: Non pastor, sed perditor ouium Christi, adducens in operculum impietatis suæ, seu fundamentum sententiæ suæ, q. Exo. xij. & xxxij. scriptum sit a lini primogenitum mactandum seu redimendum oue, non contentus, q. ea scriptura nihil de iuramento aut uoto sonet, deinde quæ mutatio non hominum arbitrio, sed dei mandato statuta sit, sic deprauatis uerbis dei in suam tyrannidem stabilendam, uerum etiam magnum crepante bucca, se os obstruxisse loquentium iniqua, cum fiducia gloriatur, ostendens se in hoc quasi sit deus in templo dei, idem potens, quod deum potuisse legit, immo soluere audens, quæ deus præcepit. Si uero declaratio tantum queritur, non potestas, sed scientia hic locum habet, quæ discernat, sit uotum nec ne, ideo melius declarabit pius aliquis & eruditus uir, q. omnipotens & omnium uolens sedes Apostolica, plerumq; inerudita & in sacris literis imperita.

Dispensare uota uel declarare.

Cum itaq; hoc loco Propheta exigat iuramenta hominibus prestita, ut nec necessaria ad salutem, multo magis nemo soluet uota seu iuramenta deo oblata. Vnde Iosue. vj. filij Israel, etiam si decepti Gabaonitis iurauerint, & postea recognita poenituerint, tamen seruauerunt iuramentum. Contra rex Zedechias a

Iuramenta seu uanda.

Prophetis, præsertim Ezechiele, acriter reprehensus est, quod iuramentum non seruauit regi Babylonis, & tandem miserabiliter captus, exæcatus & punitus est. Id quod & seculo superiori contigit regi Hungariæ, rupto cum Turcis pacto fidei, mandato legati Apostolici: Nec sic tamen exempla tanta, hæreticam istam sententiam mitigant, & hæretici prauitatis inquisitores hic libenter dormiunt.

Promissio etiam seruanda.

Credo autem ea quæ de iuramento seruando hic præcipit, etiam de quibus promissione simul intelligenda esse. Mens enim eius est, fidem inter homines docere, fidem in quibus non qua creditur in deum, sed qua inuicem fideles & promissi tenaces esse debent, quomodo dei fides, Ro. iij. dicitur: Nunquid incredulitas illorum fidem dei euacuabit? Quod alibi. ij. Timor. ij. sic dicit: Si non credimus, nobis, sicut deus oibus nobis credentibus fidelis est. Apprehendit autem potissimum iuramentum, quod in hoc operis genere fides insignis uel seruatur uel uolatur, sicut & castitas in prohibito adulterio, & mitas in prohibito homicidio docetur, & multa istis similia. Verumtamen in omnibus istis commendatur gratia dei, non enim humanæ, sed diuinæ uirtutis est, non peierare, sicut & non adulterari, non occidere, inspicit enim communem hominum uitam, quam Oseas, iij. sic describit: Non est ueritas, non est misericordia, non est scientia dei in terra, maledictum, mendacium, homicidium, furtum, adulterium inundauerunt, & sanguis sanguinem tetigit. Et quis hodie sese tutum gloriatur a periurio cum singulis astringamur tot iuramentis? primo Ecclesiasticis, deinde prophanis magistratibus. Quis enim nulli iurauit, nisi infans in cunabulis: quis autem seruauit omnia iuramenta? Ita fit, ut nube iuramentorum uere inundent periuria in Ecclesia, & legum multitudo peccatorum plurimorum causa existat. Nemo itaque non iuratus, nemo uel paucissimi qui se iuratos esse non poenitent, aut ex animo iuramento satisfaciunt. Ita undique uita ista peccatis nos inuoluit miseris.

Christiano an liceat iurare.

Quæritur autem hic, an Christiano liceat iurare, cum Christus Matth. v. doceat: Ego dico, non iurare omnino. Multis ac magnis libris hic actum est, satis periculose & tarde definiunt, postquam omnes sumus impliciti captique iuramentis, & communis uita hominum usum iurandi tam celebrem habeat, ut nihil fere celebrius nec hodie inter eos conuenit. Certe hic uersus indicat iurare licitum esse, etiam proximo seu amico suo, ne quis tantum superiori exactori iurandum esse putet, nec loquitur de periurio seu falso iuramento tantum, quo quis sciens falsum iurat, sed potius de implendo iuramento, quod hebreus clarius quam nos ster exprimit, ubi pro non decipit, legitur, non mutat, non deficit, non rebellat, hoc est, qui fidem prestitam non frangit. Cum ergo uerba Christi prohibentis iuramentum tam aperta sint, ubi dicit: Sit sermo uester, est, est, non, non, quod his abundantius est a malo est. Rursus non minus apertum sit ipsum scriptissime iurasse, cum in Euangelis toties dicat: Amen amen dico uobis. Et paulus toties iuret, qui tamen nullquam prohibuit iurare, ubique autem fidem & ueritatem præcepit, nescio quid dicam & cui credam.

Volo interim meo sensu nugari, qui tamen non longe sit alienus ab omnium aliorum sensu, sequar autem imprimis communem hominum uitam & sensum: Deinde uerba Christi, quo simplicius potero, accipiam. Omnium sensus in hoc est, ut multa uitia damnet, quæ tamen non omittit, ut testatur cuiusque conscientia. Ita etiam eos damnat, qui facile iurant communi sermone seu colloquio, quod tamen difficile est cauere, ut experientia testis est. Cæterum extra colloquium,

colloquium, ubi foedera, pacta, aut fides exiguntur, nemo iuramentum damnat, ut sic distinguendum sit inter familiarem sermonem, narrationem, siue colloquium, quo recitantur, nunciantur, dicuntur uaria: & inter contractus, pacta, foedera, promissiones, fidem, & similia. Ita Christus & Paulus iurant, quoties fidem iuradent, ac cum hominibus paciscuntur pacto sancto fidei. At Christus de communi sermone loquitur, unde signanter dicit: Sit sermo uester, est, est, non, non, ut leuitatem iurandi prohiberet, cum sit nulla necessitas in sermone communi, hoc patet & Augustinum sensisse, cum prohibita dicit pronitatem iurandi. Ita stat uerbum Christi simplicissimo sensu uerum, quod abundatius his est, a malo est, ut non sit necesse malum non credentis fingere, cum sit reuera malum iurantem in communi sermone (ubi nulla promissio, nullum pactum, nulla fides, ac per hoc nulla necessitas est) iurare prompti.

Hac sententia minus multas conscientias illaqueabimus, quae, ut dixi, uitam seu sensum communem hominum, a quo Christi doctrina, si recte comparetur, non abhorret multum, quantum ad mores spectat, exprimit & uerbo Christi simpliciter accepto consonat, sed & originali suo, unde Christus accepit, non abluat, dicitur enim Leuit. xix. Non metemini, nec decipiet unusquisque proximum suum. Non periurabis in nomine meo, ne pollues nomen dei tui, Vbi de communi & familiari sermone loquitur, ut uideatur, dum mendacium & falsiloquium (quae mitiora sunt communis colloquii peccata, quam periuria, perfidia in pactis & contractibus) tractat. Sed & hic uersus psalmi non de communi sermone sese loqui ostendit, dum dicit: Et non mutat, manifeste perfidiam & perjurium taxans, siquidem mendacium & falsiloquium, seu perurium in quotidiano sermone, superius taxauit: Qui loquitur ueritatem in corde suo. De eodem iuramento, psalmo. xxiiij. sic dicit: Et non iurauit in dolo proximo suo. Ita stat utraq; sententia, quae Christiano simpliciter praecipitur, nullo modo, per nullam rem diuinam uel humanam iurare in sermone quocumque. Et tamen seruandum est iuramentum praestitum in quacumque causa aut pacto. Quare iuramentum simile est opere carnali, quod extra matrimonium non licet, & intra matrimonium & petitur & redditur iure. Ita extra pactum & fidei negotium iurare non licet, intra uero optime licet, immo expedit.

Christiana doctrina non multum abhorret a communi sensu hominum.

Conclusio de iuramento.

Qui pecuniam suam non dedit ad usuram, & munera super innocentes non accepit,

Qui facit haec, non mouebitur in aeternum.

Iste uersus non indiget expositione, sed impletionem, & Augustinus dicit, haec non esse magna & incipientium, quia Propheta a superioribus & maioribus incepit. Idem sentit diuus Hieronymus & alij. Verum si spiritu loqui prophetam aduertimus, quis est hominum qui non sit inuolutus his peccatis? Esto, non dent oes ad usuram, omnes tamen odiunt, non licere ad usuram dare, gauderent licere, sua non aliorum commoda spectantes, deinde si & hic se tegit Adam ueteris nequitia, si tamen penuria urgeret, & alia uia non pateret quam usura, nemo non fieret usurarius, quare oia illa uerba, huius psalmi, habitabit, requiescit, ingreditur, operatur, loquitur, non egit dolum, non fecit malum, non accepit opprobrium, iurat, non mutat, non dedit, non accepit, facit, sic sunt de opibus intelligenda, ut ex pura spiritualibus uoluntate manare oia intelligantur, cum hypocrite talia uel omnia

Dd iij uel multa